

ΛΑΡΙΣΣΑ

Η ΠΟΛΗ ΜΑΣ

Η Λάρισα είναι πόλη της Θεσσαλίας, έδρα του δήμου Λαρισαίων και πρωτεύουσα της Περιφερειακής Ενότητας Λάρισσας. Αποτελεί την έδρα της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Σύμφωνα με την απογραφή του 2021, ο Δήμος Λαρισαίων είχε 164.381 μόνιμους κατοίκους, ενώ η πόλη της Λάρισσας είχε 148.562 μόνιμους κατοίκους. Καταλαμβάνει έκταση περίπου 88 τ.χλμ. και έχει μέσο σταθμικό υψόμετρο 80 μέτρα. Η πόλη διασχίζεται από τον ποταμό Πηνειό και στα Β.-ΒΑ. της εκτείνονται ο Όλυμπος και ο Κίσαβος, ενώ η περιοχή φημίζεται για την αγροτική της παραγωγή καθώς βρίσκεται στη Θεσσαλική Πεδιάδα.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Το όνομα της Λάρισσας είναι προελληνικό πελασγικής προέλευσης και ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένο στον ελλαδικό χώρο και σημαίνει ισχυρά οχυρωμένος λόφος ή ακρόπολη. Επίσης σύμφωνα με τη μυθολογία η πόλη της Λάρισσας χτίστηκε στην πελασγική περίοδο από τον ήρωα Λάρισσο, γιο του Πελασγού. Σύμφωνα με τον αρχαίο μύθο, η νύμφη Λάρισα παίζοντας με την μπάλα της δίπλα στον Πηνειό γλίστρησε και πνίγηκε στα νερά του και από αυτή πήρε το όνομα της η πόλη. Η Λάρισα, κατά τη μυθολογία, ήταν σύζυγος του Ποσειδώνα και μητέρα του Αχαιού, του Φθία και του Πελασγού ή σύμφωνα με άλλη εκδοχή, ήταν κόρη του Πελασγού.

Η Λάρισα είναι πανάρχαια πόλη και κατοικείται εδώ και σχεδόν 4.000 χρόνια. Οι αρχαιολογικές έρευνες μαρτυρούν ότι η περιοχή της Λάρισσας κατοικείτο κατά την Παλαιολιθική περίοδο. Την εξουσία της πόλης μέχρι το τέλος της κυριαρχίας των Μακεδόνων κατείχαν οι Θεσσαλοί Αλευάδες. Κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου μάχονταν στο πλευρό των Αθηναίων. Η Λάρισα είχε κόψει νόμισμα και αρκετά αρχαία κέρματα έχουν διασωθεί. Στη Λάρισα έζησε και πέθανε, περίπου στην ηλικία των 90 χρόνων, ο πατέρας της Ιατρικής, ο Ιπποκράτης, ο οποίος τάφηκε κάπου μεταξύ Γυρτώνης, Τυρνάβου και Λαρίσης.

Δραχμή της Λάρισσας με παράσταση της νύμφης Λάρισσας, επιγραφή ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ, μέσα 4ου αιώνα π.Χ.

Νόμισμα από την Κρεμαστή Λάρισσας του 302-308 π.Χ., με αναπαράσταση του Αχιλλέα.

Μακεδονική και Ρωμαϊκή περίοδος

Τον 4ο αιώνα π.Χ., η Λάρισα με τη βοήθεια δυνάμεων από την Κεντρική Ελλάδα, πολέμησε με την πόλη Φάρσαλο για να διατηρήσει τη δύναμή της και τη νίκησε. Ωστόσο ο πόλεμος αυτός εξουθένωσε την πόλη, η οποία δεν μπόρεσε ν' αμυνθεί στην εισβολή των Μακεδόνων υπό τον Φίλιππο Β' το 344 π.Χ. Η πόλη ήταν υποταγμένη στους Μακεδόνες την περίοδο 344-196 π.Χ., έχοντας οικονομικά και δημογραφικά προβλήματα. Κατά την Ελληνιστική περίοδο, Λαρισαίοι ιππείς στο στρατό του Μεγάλου Αλεξάνδρου (είχαν εξαιρετική φήμη) ίδρυσαν τη Λάρισα στη Συρία και τη Λάρισα στην Αραβία. Το 197 π.Χ. οι Ρωμαίοι κατέλαβαν την πόλη. Κατά τη ρωμαϊκή κυριαρχία η Λάρισα γνώρισε μια σύντομη περίοδο ακμής. Το 2ο αιώνα π.Χ. ιδρύθηκαν τα Ελευθέρια, μια πανθεσσαλική γιορτή προς τιμήν του Ελευθερίου Διός, τα οποία περιελάμβαναν ιππικούς καθώς και φιλολογικούς, χορευτικούς, γυμνικούς και μουσικούς αγώνες.

Βυζαντινή περίοδος

Ερείπια βυζαντινού ναού.

Έπειτα η πόλη περιήλθε στο Βυζάντιο και σε όλους αυτούς τους αιώνες δέχτηκε αλλεπάλληλες επιδρομές. Στα τέλη του 6ου αιώνα υπήρξε μια μεγάλη περίοδος ταραχών και αναστατώσεων, κατά την οποία οι πόλεις της Θεσσαλίας παύουν να αναφέρονται στις πηγές. Το φαινόμενο αυτό δημιουργήθηκε κατά ένα μεγάλο μέρος από τις βαρβαρικές επιδρομές. Σλαβικά φύλα εγκαταστάθηκαν σε περιοχές της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας κατά τη διάρκεια των επιδρομών τους, τα οποία με την κατάλληλη πολιτική των Βυζαντινών αυτοκρατόρων εκχριστιανίστηκαν και ενσωματώθηκαν στο ντόπιο πληθυσμό. Για να αντιμετωπιστούν νέοι κίνδυνοι, έγινε διοικητική αναδιοργάνωση του κράτους με τη Θεσσαλία να ανήκει πλέον στο Θέμα Ελλάδος.

Οθωμανική περίοδος

Το φρούριο Μπεζεστένι

Η παρακμή που επικράτησε το 14ο αιώνα διευκόλυνε την εδραίωση της οθωμανικής κυριαρχίας με διάφορους Έλληνες και ξένους δυνάστες να εκμεταλλεύονται οικονομικά μεγάλο μέρος του αγροτικού πληθυσμού. Η πρώτη οθωμανική εισβολή στη Θεσσαλία ξεκίνησε το 1386 από τον Στρατηγό των Οθωμανών Εβρενό μπέη, που ήταν Έλληνας αρνησίθρησκος μαζί με τον στρατιωτικό αρχηγό Χαϊρεντίν πασά. Η οθωμανική κυριαρχία συνέβαλε στο μααρασμό της ήδη παρηκμασμένης οικονομίας, με αποτέλεσμα μεγάλο μέρος του πληθυσμού να μετακινηθεί προς τα ορεινά για μεγαλύτερη ασφάλεια, μακριά από την οθωμανική εξουσία. Το 1881 η Θεσσαλία μέχρι και τη γραμμή της Άρτας - Λάρισας προσαρτήθηκε αναίμακτα στο ελληνικό κράτος με τη Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης.

Σύγχρονη ιστορία

Άποψη της ακρόπολης της Λάρισσας (Λόφος Φρουρίου) περίπου το 1910

Στην πόλη της Λάρισσας και στις γειτονικές περιοχές εγκαταστάθηκε τεράστιος πληθυσμός προσφύγων από την Ανατολική Ρωμυλία, τη Μικρά Ασία, την Καππαδοκία και τον Πόντο, με αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων γειτονιών σε διαστάσεις μικρών πόλεων. Κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου η πόλη υπέστη μεγάλες καταστροφές από τους βομβαρδισμούς των ιταλικών αεροπλάνων το 1941.

Η Λάρισα σήμερα

Σήμερα, η Λάρισα είναι μία από τις μεγαλύτερες ελληνικές πόλεις. Διαθέτει τρία δημόσια νοσοκομεία: το Γενικό Νοσοκομείο, το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο και το Στρατιωτικό Νοσοκομείο. Φιλοξενεί πολλές δημόσιες υπηρεσίες. Είναι η έδρα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας, της Περιφέρειας Θεσσαλίας, της Τακτικής Αεροπορίας, της 1ης Στρατιάς, του Στρατηγείου του ΝΑΤΟ, του Θεσσαλικού Θεάτρου, των Τμημάτων Ιατρικής και Βιοχημείας-Βιοτεχνολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, καθώς και Τμημάτων του πρώην Τ.Ε.Ι. Θεσσαλίας, του τρίτου μεγαλύτερου Τεχνολογικού Ιδρύματος της

Ελλάδας. Από το 2019, μετά την κατάργηση των ΤΕΙ όλης της χώρας, νέα τμήματα και σχολές φιλοξενούνται στις κτιριακές, εργαστηριακές και διοικητικές εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Η Λάρισα καταλαμβάνει επίσης την πρώτη θέση μεταξύ ελληνικών πόλεων σε ποσοστό κάλυψης πρασίνου ανά τ.μ. αστικού χώρου. Στην οδό Καρδίτσης 1 υπάρχει μια από τις μεγαλύτερες δικαστικές φυλακές της χώρας, το κλειστό κατάστημα Λάρισας. Η ποδοσφαιρική της ομάδα, η Αθλητική Ένωση Λάρισας (ΑΕΛ), είναι η μόνη επαρχιακή ομάδα που έχει καταφέρει να κατακτήσει πρωτάθλημα και δύο κύπελλα Ελλάδας, επίσης η Αθλητική Ένωση Λάρισας (ΑΕΛ) έχει και σημαντικές ευρωπαϊκές διακρίσεις με κορυφαία τη συμμετοχή της στους προημιτελικούς του πάλαι ποτέ κυπέλου κυπελούχων την περίοδο 1984-85.

ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ

Α΄ Αρχαίο θέατρο Λάρισας

Χτισμένο τον 3ο αιώνα π.Χ., στη νότια πλευρά του λόφου Φρούριο, όπου κατά την αρχαιότητα δέσποζε η οχυρωμένη ακρόπολη της πόλης, είναι ένα από τα σημαντικότερα και μεγαλύτερα θέατρα της περιόδου. Εκτός από τη χρήση του για ανέβασμα θεατρικών παραστάσεων χρησιμοποιήθηκε και για τις συνελεύσεις του κοινού των Θεσσαλών. Κατά τη ρωμαϊκή περίοδο μετατράπηκε σε αρένα, και έγινε μεταφορά των θεατρικών δρώμενων της πόλης στο Β΄ Αρχαίο θέατρο. Οι ανασκαφές το έφεραν στην επιφάνεια στα μέσα της δεκαετίας του '90. Το Α΄ Αρχαίο Θέατρο της Λάρισας οικοδομήθηκε το α΄ μισό του 3ου αι. π.Χ. στα χρόνια του βασιλιά της Μακεδονίας Αντιγόνου Γονατά με προσανατολισμό προς την αρχαία αγορά στο σημείο των σημερινών περίπου πλατειών Κεντρικής και Ταχυδρομείου.

Β' Αρχαίο θέατρο Λάρισας.

Πρόκειται για το θέατρο που αντικατέστησε το Α' Αρχαίο θέατρο κατά τη ρωμαϊκή περίοδο. Είναι κτισμένο στη νοτιοδυτική πλευρά του λόφου Πευκάκια, που όμως δεν υπάρχει σήμερα λόγω ισοπέδωσής του λόφου το 1950 για πολεοδομικούς λόγους. Η ανακάλυψή του έγινε το 1978 κατά τη διάρκεια εκσκαφής για ανέγερση οικοδομής. Οι αρχαιολόγοι το ανέσκαψαν οριστικά το 1985 -1986 και έφεραν στο φως τη σκηνή, την ορχήστρα, το κοίλο, καθώς και τη δεξιά πάροδο και τμήμα της αριστερής. Το κοίλο του θεάτρου χωρίζεται με δεκατέσσερις κλίμακες σε δεκατρείς κερκίδες. Δύο σειρές εδωλίων αντιστοιχούν σε κάθε κερκίδα. Στο υπόλοιπο τμήμα του υπήρχαν τοποθετημένα ικρία. Η διάμετρος της ορχήστρας υπολογίζεται σε 29,70 μ. Από τις τρεις βαθμίδες σώζεται η βάση και η κατώτερη βαθμίδα.

Βασιλική Αγίου Αχιλλίου

Βασιλική Αγίου Αχιλλίου, η βασιλική αυτή βρίσκεται στον λόφο του Φρουρίου. Πιθανολογείται πως πρόκειται για την πρώτη εκκλησία της πόλης, αφιερωμένη στον πολιούχο Άγιο Αχίλλιο, πρώτο μητροπολίτη της πόλης. Χτίστηκε τον 6ο μ.Χ. αιώνα, πάνω σε τάφο που ανήκει στον Άγιο Αχίλλιο και υπάρχει ακόμη.

Παλαιοχριστιανικά λουτρά

Παλαιοχριστιανικά λουτρά (βαλανεία), έχουν αποκαλυφθεί σε διάφορα σημεία του ιστορικού κέντρου της πόλης. Σε καλή διατήρηση βρίσκονται αυτά στην πλατεία Μπλάνα και στην πλατεία Λαμπρούλη.

Μπεζεστένι

Υψώνεται στην κορυφή του λόφου του Φρουρίου. Πρόκειται για ορθογώνιο κτίριο με τρία τοξωτά μνημειακά πρόπυλα στη νότια, ανατολική και δυτική πλευρά. Η χαμηλή θύρα της βόρειας πλευράς οδηγούσε σε μικρό καμαροσκεπή χώρο, πιθανότατα θησαυροφυλάκιο. Στεγαζόταν από έξι μολυβδοσκεπάστους θόλους που στηρίζονταν σε δύο ογκώδεις πεσσούς. Σε ανοικτή στοά, περιμετρικά του κτιρίου και ανάμεσα στα πρόπυλα παρατάσσονταν δέκα εννέα καμαροσκεπή εμπορικά καταστήματα. Η ανέγερσή του χρονολογείται στα τέλη του 15ου αι.

Γενί Τζαμί

Μουσουλμανικό τέμενος του 19ου αιώνα. Χρησιμοποιήθηκε ως τζαμί μέχρι το 1924. Βρίσκεται στο κέντρο της σύγχρονης Λάρισας, επί της οδού 31ης Αυγούστου. Πριν από το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο στο τέμενος στεγαζόταν η Δημοτική Βιβλιοθήκη και μια μικρή αρχαιολογική συλλογή (1939-1941), ενώ από τα τέλη του 1950 και μέχρι το 2011 στο κτήριο στεγαζόταν το Αρχαιολογικό Μουσείο της πόλης. Το κτήριο, τετράγωνο στην κάτοψη, αποτελείται από την αίθουσα προσευχής, που φωτίζεται από εννέα τοξωτά ανοίγματα και καλύπτεται με τετράριχτη κεραμοσκεπή στέγη.

Μνημείο Ιπποκράτη

Στην πόλη της Λάρισας έζησε τα τελευταία χρόνια της ζωής του ο πατέρας της ιατρικής, Ιπποκράτης όπου και πέθανε. Το μνημείο του Ιπποκράτη, πατέρα της Ιατρικής, βρίσκεται απέναντι από το πάρκο του Αλκαζάρ, στο κέντρο της πόλης. Ο τάφος του ήρθε στο φως μετά από πλημμύρα κατά τον 19ο αιώνα, και τοποθετείται στην έξοδο της αρχαίας πόλης προς τη Γυρτώνη. Κοντά στο σημείο αυτό έχει στηθεί σύγχρονο μνημείο, με τον ανδριάντα του Ιπποκράτη στην κορυφή του και από το 1986 φιλοξενείται και κενοτάφιο Ιατρικό Μουσείο.

Πάρκο Αλκαζάρ

Το Πάρκο Αλκαζάρ είναι το μεγαλύτερο και σημαντικότερο πάρκο της πόλης, με ιστορία μεγαλύτερη των 100 ετών. Βρίσκεται δίπλα στις όχθες του Πηνειού και κάτω από το λόφο του Φρουρίου και το Μητροπολιτικό ναό του Αγίου Αχιλλείου. Το πάρκο διαθέτει μεγάλους πεζοδρόμους διακοσμημένους με συντιβάνια, ποδηλατοδρόμους, χώρους αναψυχής, διαμορφωμένη λιμνούλα, αναψυκτήριο, παιδικές χαρές και υπαίθριο θέατρο 2.500 θέσεων, το γνωστό "Κηποθέατρο", στο οποίο λαμβάνουν χώρα πολλές θεατρικές παραστάσεις την άνοιξη και το καλοκαίρι. Στους χώρους του επίσης φιλοξενείται και το Μνημείο της Εθνικής Αντίστασης, έργο του διάσημου γλύπτη Φιλόλαου Τλούπα, ο οποίος γεννήθηκε στη Λάρισα. Δίπλα στο πάρκο βρίσκεται και το ομώνυμο στάδιο ποδοσφαίρου Αλκαζάρ που αποτελεί ιστορική έδρα της ομάδας της πόλης ΑΕΛ, καθώς και οι διαμορφωμένες όχθες του Πηνειού ποταμού, χώροι περιπάτου και αναψυχής στις οποίες διοργανώνεται κάθε έτος η γιορτή Πηνειού.

Μνημείο Εθνικής Αντίστασης

Το Κηποθέατρο

Διαχρονικό Μουσείο

Το Διαχρονικό Μουσείο Λάρισας είναι κτισμένο στο λόφο "Μεζούρλο" στις νότιες παρυφές της πόλης, πάνω στον περιφερειακό δρόμο της Λάρισας, σε έκταση 54 στρεμμάτων που παραχωρήθηκε σταδιακά από το Δήμο Λάρισας στο Υπουργείο Πολιτισμού. Το Μουσείο εγκαινιάστηκε στις 28 Νοεμβρίου του 2015.

Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο

Το Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο Λάρισας (ΛΙΜΛ) επί σαράντα τέσσερα χρόνια διασώζει, ερευνά, προβάλλει το νεότερο παραδοσιακό και αστικό πολιτισμό της Λάρισας και της Θεσσαλίας με απτές, σύγχρονες δυναμικές επιστήμης, έρευνας και εκπαίδευσης. Μουσείο, αναγνωρισμένο από το Υπουργείο Πολιτισμού ως ένα από τα τρία μεγαλύτερα του νεότερου πολιτισμού της χώρας, αποτελεί έργο ζωής του Γιώργου και της Λένας Γουργιώτη.

Μύλος Παππά

Ο Μύλος του Παππά είναι ένα μουσείο πολιτιστικής κληρονομιάς για την Λάρισα, ένα ζωντανό κομμάτι της ιστορίας της πόλης μας με σημαντική παρακαταθήκη αναμνήσεων. Οι ιδρυτές του Κωνσταντίνος Παππάς, Κωνσταντίνος Σκαλιώρας και Χρήστος Δημητριάδης αφού αγόρασαν στη συνοικία Ταμπάκικα έκταση 10 στρεμμάτων ίδρυσαν στη συνέχεια εταιρεία και έθεσαν σε λειτουργία τον μύλο στα 1893, την εποχή που η Λάρισα διατηρούσε ακόμα έντονα το χρώμα της τούρκικης πόλης. Σήμερα ο Μύλος φιλοξενεί πολιτιστικές δραστηριότητες. Στεγάζονται και λειτουργούν σχολή χορού, εργαστήρια εικαστικών τεχνών, μικρό θέατρο χωρητικότητας 150 ατόμων, η φιλαρμονική του Δήμου, κινηματογραφική λέσχη, κουκλοθέατρο. Συνεχίζει λοιπόν και σήμερα να προσφέρει στην πόλη διαφορετικά. Η επιβλητική πρόσοψη προκαλεί δέος στον επισκέπτη, ξυπνά μνήμες του παρελθόντος και συνδέει το παρόν με τις παλιότερες εποχές ανάπτυξης.

Πηνειός Ποταμός

Ο Πηνειός ποταμός βρίσκεται στο κεντρικό διαμέρισμα της ηπειρωτικής Ελλάδας, στη Θεσσαλία. Το συνολικό μήκος του ποταμού είναι 216km και η συνολική του επιφάνεια 9.500 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Σε όλο το μήκος του ποταμού ενσωματώνονται πάρα πολλοί παραπόταμοι, με κυριότερους τον Τιταρήσιο, τον Εννιπέα, τον Καλέτζη και τον Ληθαίο. Σύμφωνα με τη μυθολογία ήταν γιος του Ωκεανού και της Τιθύος και πατέρας της νύμφης Δάφνης, ιέρειας της Μητέρας Γης. Τη Δάφνη την κυνήγησε ο Απόλλων και όταν την έφθασε αυτή επεκαλέσθη τη Μητέρα Γη, η οποία την εξαφάνισε και στη θέση της άφησε το φυτό δάφνη. Ο Πηνειός ήταν επίσης ο πατέρας του βασιλιά των Λαπιθών Υψέα.

